Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2015–2016

25 268 Zelfstandige bestuursorganen

Nr. 128

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 17 december 2015

De vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de brief van 16 oktober 2015 inzake het rapport fase 2 schadebepaling Erasmus MC (Kamerstuk 25 268, nr. 126).

De Minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van 16 december 2015. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Lodders

De griffier van de commissie,
Teunissen

kst-25268-128
ISSN 0921 - 7371
’s-Gravenhage 2015

1
De Minister stelt dat zij voor de toekomst als beleid hanteert geen nieuwe toezeggingen te doen aan zorgaanbieders voor extra middelen. Bestaat er een mogelijkheid dat er in het verleden wel meer van dergelijke toezeggingen als die aan het Erasmus MC zijn gedaan? Met andere woorden, zijn er nog andere gevallen te verwachten van toezeggingen waar nog aan tegemoet moet worden gekomen?

1
In het NZa-debat op 9 september 2014 (Handelingen II 2013/14, nr. 106, functioneren van de NZa) is mij deze vraag ook gesteld. Naar aanleiding van deze vraag heeft het Ministerie van VWS grondig onderzocht welke toezeggingen zijn gedaan en/of afspraken zijn gemaakt door VWS aan individuele zorgaanbieders. Dit is verwerkt in de brief «Inventarisatie specifieke financiële toezeggingen» (Kamerstuk 34 000 XVI, nr. 95) die ik u op 10 december 2014 heb gestuurd. Ik verwacht niet dat er buiten de in deze brief opgenomen financiële toezeggingen nog andere dergelijke financiële toezeggingen uit het verleden zijn.

2
In het schriftelijk overleg wordt gesteld dat deze schadevergoeding de vergoeding inhoudt voor de schade die het Erasmus MC heeft geleden als gevolg van handelingen die het heeft verricht, en investeringen die het heeft gedaan die zonder de toezeggingen niet zouden zijn verricht en gedaan. Kan de Minister aangeven om welke handelingen en investeringen het gaat die het Erasmus MC heeft uitgevoerd?

2
Het gaat om de investering in het nieuwbouwproject. Zonder de toezegging zou het Erasmus MC niet in een nieuwbouwproject met een onrendabele top (lasten ongedekt door relevante inkomsten) hebben geïnvesteerd.

3
Is het Ministerie van VWS er door Europa op gewezen dat de toezeggingen, gedaan aan het Erasmus MC, mogelijk ontoelaatbare staatssteun betroffen?

3
Nee, het Ministerie van VWS is hier niet door Europa op gewezen.

4
Is het nu voorliggende bindende advies om 235,9 mln. euro schadevergoeding over te maken aan het Erasmus MC wel voorgelegd aan de Europese Commissie? Zo ja, wat was het oordeel?

4
Besloten is om samen met het Erasmus MC een onafhankelijke expert in te huren die een bindend juridisch advies kan opstellen over een schadebedrag dat geen staatssteun vormt. Bij het opstellen van het advies zijn de staatssteunregels in acht genomen. Door de adviseurs is geoordeeld dat er geen sprake is van staatssteun. Op basis daarvan vind ik een oordeel van de Europese Commissie niet nodig. Bovendien zou aanmelding bij de Europese Commissie inhouden dat ik twijfel aan het bindend advies. Ik zou dan ook geen uitvoering mogen geven aan het bindend advies, met andere woorden niet de schadevergoeding betalen, zolang de Europese Commissie geen positieve beslissing heeft genomen. De Europese Commissie kan alsnog besluiten om onderzoek te doen naar de regeling en in het uiterste geval Nederland op te dragen om (een deel

van) het bedrag terug te vorderen. Het Erasmus MC is zich ten volle bewust van dit risico.

5
Is bij het nu voorliggende voorstel uit te sluiten dat er van ontoelaatbare staatssteun sprake is? Zo ja, op basis waarvan is dat uit te sluiten?

5
NautaDutilh N.V., de onafhankelijke expert, heeft bij het opstellen van het advies de staatssteunregels in acht genomen en heeft geoordeeld dat er geen sprake is van staatssteun. De kans dat de Europese Commissie tot een ander oordeel komt valt nooit helemaal uit te sluiten.

6
Wat heeft de Minister doen besluiten de toezegging van haar ambtsvoorganger, met terugwerkende kracht, terug te draaien?

6
Ik heb destijds besloten de toezegging van mijn ambtsvoorganger niet uit te voeren, omdat het mogelijk staatssteun was. Omdat er door de toezegging bij het Erasmus MC wel verwachtingen zijn gewekt op basis waarvan het Erasmus MC heeft gehandeld, heb ik wel besloten een schadevergoeding te betalen voor de schade die Erasmus MC heeft geleden. NautaDutilh N.V. is door het Erasmus MC en het Ministerie van VWS ingehuurd om een bindend advies te geven over een schadebedrag dat geen staatssteun vormt.

7
Wie zaten er ten tijde van de toezegging door de Minister in de Raad van Bestuur van het Erasmus MC? Hebben de financieringsproblemen met de nieuwbouw voor hen consequenties gehad? Zo ja, welke?

8
Wie zaten er ten tijde van de toezegging door de Minister in de Raad van Toezicht van het Erasmus MC? Hebben de financieringsproblemen met de nieuwbouw voor hen consequenties gehad? Zo ja, welke?

9
Wie was er bij het Erasmus MC bestuurlijk verantwoordelijk voor de aanbesteding die 350 mln. euro hoger uitviel dan verwacht? Hebben de financieringsproblemen met de nieuwbouw voor diegene consequenties gehad? Zo ja, welke?

10
Wie zaten er ten tijde van de toezegging door de Minister in het bestuur van de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa)? Hebben de financieringsproblemen met de nieuwbouw voor hen consequenties gehad? Zo ja, welke?

11
Wie zaten er ten tijde van de toezegging door de Minister in de ambtelijke top van het Ministerie van VWS? Hebben de financieringsproblemen met de nieuwbouw voor hen consequenties gehad? Zo ja, welke?

12
Is er überhaupt iemand politiek of bestuurlijk verantwoordelijk gehouden voor de financieringsproblemen met de nieuwbouw? Zo ja, wat waren de consequenties voor die persoon?

7 tot en met 12

Het is niet aan mij om te oordelen over posities in raden van bestuur en raden van toezicht van zorginstellingen. Zoals ik ook in het NZa-debat van 9 september 2014 heb aangegeven is de NZa destijds niet betrokken geweest bij de toezegging.
Ik ben uiteindelijk verantwoordelijk voor het handelen van mijn voorganger en neem deze verantwoordelijkheid ook ten volle door de toezegging niet na te komen maar wel een schadevergoeding te betalen. Voor de onderbouwing voor mijn besluit om dit te doen door een schadevergoeding te laten vaststellen verwijs ik naar mijn brief van 31 oktober 2014 (Kamerstuk 25 268, nr. 100).

13
Hoe belangrijk achtte de Minister de nieuwbouw van het Erasmus MC? Het ontving al jaarlijks een beschikbaarheidsbijdrage uit het DHAZ-kader (DecentralisatieHuisvestingAcademischeZiekenhuizen). Hoe groot was het aandeel van deze 100 mln. euro van het totale DHAZ-kader? Is dit niet disproportioneel, en worden andere medische centra niet benadeeld?

13
Mede vanwege de omvang van het bouwtraject en het feit dat de nieuwbouw is aangevangen in de tijd dat er nog een bouwregime was en het systeem gedurende de bouw is veranderd vond de toenmalige Minister de bestaande middelen en regelingen voor de kapitaallasten (waaronder de middelen in het DHAZ-convenant) niet voldoende. Dit blijkt uit de brief van 11 mei 2009. De Minister vond het van belang dat in het specifieke geval van het Erasmus MC een bijzondere kapitaallastenregeling getroffen werd en heeft daartoe in de brief van 11 mei 2009 twee toezeggingen gedaan. Deze toezeggingen zijn u bekend. Met de toezegging om het DHAZ-convenant te verhogen zouden andere Universitaire Medische Centra niet worden benadeeld, er zou immers niks van hun deel van het DHAZ-convenant af gaan. De regeling van € 100 miljoen is nooit uitgevoerd, dus valt niet aan te geven hoe groot het aandeel van deze regeling zou zijn geweest ten opzichte van het totale DHAZ-kader.

14
Waarom werd toezegging 2 niet gedaan samen met OCW, aangezien het DHAZ-kader gezamenlijk wordt gefinancierd?

14
De afwegingen die destijds zijn gemaakt zijn mij niet bekend. Ik vermoed dat het Ministerie van OCW niet is betrokken, omdat het specifiek om een bedrag ging dat het Ministerie van VWS via het DHAZ-convenant, het destijds geldende convenant voor de kapitaallasten van Universitair Medische Centra, aan het Erasmus MC zou verstrekken. En bij verstrekkingen vanuit dat kader was het Ministerie van OCW niet betrokken.

15
Hoe voorkomt de Minister in de toekomst dat er geen toezeggingen meer gedaan worden die weer ingetrokken worden, waardoor bijv. een medisch centrum benadeeld wordt en een schadevergoedingsprocedure nodig is?

15
Ik kan alleen garanderen dat ik binnen mijn ambtsperiode niet van plan ben dergelijke toezeggingen te doen als die aan het Erasmus MC.

16
Wanneer weet de NZa hoeveel geld het Erasmus MC uit de garantieregeling kan ontvangen? Kan de Minister de Kamer informeren, en wat verwacht de Minister om welk bedrag het zal gaan?

16
De garantieregeling loopt tot en met 2016. Waarschijnlijk kan de NZa in de loop van 2017 aangeven om welk bedrag het exact gaat. NautaDutilh N.V. heeft met behulp van Deloitte een inschatting gemaakt van het bedrag dat met de garantieregeling gemoeid is. Zij schatten dit bedrag in op € 6 miljoen.

17
Is er bij de toezeggingen destijds een duidelijke toets van staatssteun geweest, en zijn de Europese Commissie en de Kamer over deze mogelijkheden geïnformeerd? Zo nee, waarom niet? Zo ja, was het staatssteun, en waarom ging de Minister toch de toezeggingen doen? Wie toetst er nu?

17
In het NZa-debat op 9 september 2014 (Handelingen II 2013/14, nr. 106, functioneren van de NZa) heb ik aangegeven dat men destijds in de veronderstelling was dat het geen staatssteun was. Men dacht dat de toezeggingen onder het DHAZ-convenant kon vallen. Ook heb ik aangegeven dat de Kamer destijds niet is geïnformeerd, waarschijnlijk ook vanuit de veronderstelling dat de toezeggingen onder het bestaande DHAZ-convenant konden vallen. Er is daarom geen toets van staatssteun geweest en de Europese Commissie is ook niet ingelicht.

18
De Minister had als reden om de toezeggingen niet uit te voeren vanwege staatssteunmogelijkheden. Voldeden de toezeggingen aan de staatssteunregels, of was de schadevergoeding niet nodig?

18
Ik vond het risico dat de toezeggingen niet voldeden aan de staatssteunregels zodanig groot dat ik besloten heb om ze niet gestand te doen. Dergelijke toezeggingen pasten en passen bovendien niet meer binnen mijn beleid. Erasmus MC mocht aan de andere kant op nakoming van de toezeggingen vertrouwen indien en voor zover dat zou passen binnen de staatssteunregels.
Erasmus MC en de Staat zijn overeengekomen om het geschil omtrent de toezeggingen te beslechten door middel van een schadevergoeding die past binnen de staatssteunregels. Die schadevergoeding was het bedrag van de schade die Erasmus MC heeft geleden als gevolg van investeringen die het op grond van het gerechtvaardigd vertrouwen op nakoming van de toezeggingen heeft gedaan en zonder die toezeggingen niet zou hebben gedaan. De schadevergoeding kan uiteraard niet hoger zijn dan de waarde van de toezeggingen. De waarde van de toezeggingen wordt door NautaDutilh NV berekend op € 261,6 miljoen en de schadevergoeding is vastgesteld op € 235,9 miljoen. Door de adviseur is geoordeeld dat deze schadevergoeding geen staatssteun oplevert.
Het geschil omtrent het niet gestand doen van de toezeggingen zou zonder de schadevergoeding hebben voortgeduurd met een ongewisse uitkomst voor beide partijen van juridische procedures.

19
Heeft de Minister voorkeur voor toezeggingen of schadevergoeding? Wat was de reden dat ze niet aan de toezeggingen voldeed? Waarom deed de Minister toezegging 1 en 2 destijds?

19
Mijn ambtsvoorganger heeft de toezeggingen destijds gedaan om Erasmus MC tegemoet te komen in de kosten van het omvangrijke nieuwbouwproject en om financiers over de streep te trekken. Gelet op

het risico van staatssteun heb ik besloten de toezeggingen niet uit te voeren. Aangezien er verwachtingen zijn gewekt waardoor het niet nakomen van de toezeggingen aangemerkt zou kunnen worden als onbehoorlijk bestuur, is een schadevergoeding reëel. Zie verder het antwoord op vraag 18.

20
Wanneer komt de tweede suppletoire begroting VWS 2015, waarin duidelijk wordt hoe deze schadevergoeding gefinancierd wordt, of zijn de toezeggingen al opgenomen in de huidige begroting, en komt er nu een bedrag van ongeveer 26 mln. euro vrij bij de begroting? Hoe wordt deze ingezet?

20
De tweede suppletoire begroting VWS 2015 is eind november jl. (Kamerstuk 34 350, nr. 2) naar de Tweede Kamer verzonden. Daarin wordt ingegaan op de schadevergoeding die VWS aan Erasmus MC moet betalen. Aangegeven wordt dat VWS in 2015 en 2016 een bedrag van € 85 miljoen betaalt en het restant in 2017.
Zie verder het antwoord op vraag 23.

21
Zijn er mogelijke risico's voor het ministerie VWS dat de post onrendabele top/schadevergoeding hoger wordt?

21
Nee. Erasmus MC en de Staat zullen de bij bindend advies van Nauta Dutilh N.V. bepaalde schadevergoeding neerleggen in een vaststellings-overeenkomst. Erasmus MC en de Staat (Ministerie van VWS) zijn gebonden aan de in de vaststellingsovereenkomst opgenomen schadevergoeding.

22
Wat zijn de gevolgen van de 19,8 mln. euro geleden schade voor het Erasmus MC? Waarvan zal deze schade betaald worden?

22
Het verschil tussen het schadebedrag bij een veronderstelde volumegroei van 0% op jaarbasis en 1% op jaarbasis is volgens NautaDutilh N.V. € 19,8 miljoen euro. NautaDutilh N.V. gaat uit van 1% volumegroei. Daardoor is er een risico voor het Erasmus MC bij een lagere volumegroei. Als de jaarlijkse volumegroei binnen het nieuwbouwpand inderdaad 1% of hoger is, zoals NautaDutilh N.V. veronderstelt, is er geen extra schade voor het Erasmus MC. Als de groei lager is, is (een deel van) de 19,8 mln. euro voor eigen risico van het Erasmus MC. Het is aan het Erasmus MC met welke middelen zij dit betalen.

23
Wat zijn de gevolgen van de 235,9 mln. euro geleden schade voor de rijksoverheid? Zal dat mogelijk leiden tot nieuwe bezuinigingen? Zo ja, waarop?Waar zal deze schade van betaald worden?

23
Het betalen van de schadevergoeding leidt niet tot bezuinigingen. Binnen het BKZ zijn middelen beschikbaar voor de schadevergoeding aan het Erasmus MC. Het gaat met name om middelen voor de garantieregeling kapitaallasten (jaarlijks circa € 77,5 miljoen), die beschikbaar komen na afloop van de regeling (die loopt tot en met 2016). Daarnaast is specifiek voor een toezegging aan het Erasmus MC een bedrag van € 4 miljoen in 2015 en 2016 en € 10 miljoen vanaf 2017 beschikbaar. Door middel van

een kasschuif wordt mogelijk gemaakt dat VWS in 2015 en 2016 een bedrag van € 85 miljoen betaalt en het restant in 2017. Aangezien de schadevergoeding wordt betaald vanuit de VWS-begroting, worden de hiervoor gereserveerde middelen overgeheveld naar de VWS-begroting. Ze blijven behoren tot het BKZ (begrotingsgefinancierde BKZ-uitgaven). De bestemming van de overige beschikbare middelen is onderdeel van de voorbereiding van de begroting 2017,

24
Voor wiens rekening komt de 6 mln. euro in het kader van de Garantiestelling? Is dat de NZa? Zo ja, wat zijn de gevolgen voor de NZa van die schade en waar zal dat bedrag van betaald worden?

24
De NZa stelt op aanvraag van Erasmus MC de hoogte van het bedrag ten laste van de garantieregeling vast; het Zorginstituut verricht de betaling ten laste van het Zorgverzekeringsfonds. Deze uitgaven komen ten laste van de generieke garantieregeling kapitaallasten ziekenhuizen waarvoor binnen het BKZ middelen zijn gereserveerd (jaarlijks circa € 77,5 miljoen).

25
Over welke ministeries worden van 235,9 mln. euro schade verdeeld? Hoe vindt die verdeling plaats?

25
Het schadebedrag wordt volledig vanaf de begroting van VWS vergoed.

26
Binnen welke termijn dient de 235,9 mln. euro schade door de rijksoverheid terugbetaald te worden?

26
Hiervoor is geen termijn vastgesteld in het bindend advies van NautaDutilh N.V. Om de oploop van renteverplichtingen over de schadevergoeding (4,23% over het schadebedrag van € 235,9 miljoen per eind 2014) te beperken, zal het Ministerie van VWS deze schadevergoeding in 3 termijnen betalen, waarvan de laatste in januari 2017.

27
Kan de Minister aangeven waardoor het verschil in de bedragen tussen de gedane toezegging van 100 mln. euro en de uiteindelijk geëiste schadevergoeding van 235,9 mln. euro wordt veroorzaakt?

27
Er zijn twee toezeggingen gedaan in de brief van 11 mei 2009: de verhoging van het DHAZ-kader met de exploitatiekosten van een investering van 100 miljoen euro en de bijzondere overgangsregeling voor de kapitaallasten voor het Erasmus MC. De waarde van de twee toezeggingen is door NautaDutilh N.V. berekend op 261,6 miljoen euro. De schadevergoeding is niet gebaseerd op de toezeggingen, maar op de handelingen die het Erasmus MC heeft verricht en de investeringen die het heeft gedaan die het zonder de toezegging niet verricht respectievelijk gedaan zou hebben. Zonder de toezeggingen zou het Erasmus MC niet in een nieuwbouwproject hebben geïnvesteerd met een onrendabele top (lasten ongedekt door relevante inkomsten). De waarde van de toezeggingen geldt hierbij wel als bovengrens. Erasmus MC kan geen hogere schadevergoeding ontvangen dan de waarde van toezeggingen.

28
Is de schade die is opgebouwd uit de handelingen en verrichtingen die het Erasmus MC heeft verricht gedaan, die zonder de toezeggingen niet zouden zijn verricht en gedaan, vermijdbare schade geweest? Kan de Minister aangeven of bij de bepaling van de hoogte van de schadevergoeding rekening is gehouden met deze mogelijke vermijdbaarheid van schade aan de kant van het Erasmus MC, en op welke manier?

28
Dit is geen vermijdbare schade. De schade wordt bepaald door de investering in het nieuwbouwproject met een onrendabele top, die zonder de toezeggingen niet zou zijn gedaan. De omvang van die investering is mede bepaald door de hoge aanbestedingswaarde destijds. Juist die hoge aanbestedingswaarde is onder andere aanleiding geweest voor de toezegging in 2009. Eventueel hoger uitgevallen bouwkosten na de aanbesteding zijn niet meegenomen in het schadebedrag. Immers, dit is niet veroorzaakt door de toezegging.

29
Kan de Minister op dit moment al meer informatie geven over de betalingsregeling die zij zal treffen met het Erasmus MC?

29
Zie het antwoord op vraag 26.

30
Hoe kan het verschil in het uiteindelijke bedrag van 235,9 mln. euro en het eerder genoemde bedrag van 261,6 mln. euro worden verklaard? Hoe is NautaDutilh N.V. op dit laatste bedrag gekomen, wat omschreven wordt als de hypothetische waarde van de toezeggingen wanneer deze zouden zijn uitgevoerd door het Ministerie van VWS? Hoe kan dit bedrag worden verklaard wanneer in 2009 een toezegging is gedaan van rond de 100 mln. euro?

30
Zie het antwoord op vraag 27.

31
Wat was ten tijde van de toezegging door de Minister de gebruikelijke termijn voor het afschrijven van zorgvastgoed die de NZa hanteerde?

31
De NZa hanteert afschrijvingstermijnen voor verschillende categorieën (gebouwen, installaties etc.). Voor gebouwen hanteerde de NZa destijds een afschrijvingstermijn van 50 jaar.

32
Wat was in de oorspronkelijke begroting voor de nieuwbouw van het Erasmus MC de afschrijftermijn waarmee is gerekend?

32
Voor bouwkundige voorzieningen (gebouwen) ging het Erasmus MC uit van een afschrijvingstermijn van 40 jaar. Inclusief andere categorieën heeft de nieuwbouw een gemiddelde afschrijvingsduur van 27,5 jaar.

33
Waarom is besloten bij de berekening van de schade uit te gaan van een afschrijvingstermijn van 40 in plaats van 50 jaar?

33
De afschrijvingstermijn van 40 jaar in plaats van 50 jaar sluit volgens de adviseur aan bij het algemeen aanvaarde uitgangspunt dat gebouwen in de zorg zowel economisch, technisch als functioneel veel sneller verouderen dan de termijnen aangeven. Dit sluit ook aan bij opvattingen van het College tarieven gezondheidszorg en het Waarborgfonds zorg.

34
Wat zou de hoogte van de schade zijn wanneer zou zijn uitgegaan van een afschrijvingstermijn van 50 jaar? Kunt u de doorrekening hiervan toevoegen bij het antwoord?

35
Zou de schade, indien met een afschrijvingstermijn van 50 jaar was gerekend, aanzienlijk hoger of lager zijn uitgevallen? Kunt u het antwoord toelichten?

34 en 35
Dit is mij niet bekend. Ik heb de opdracht gegeven de schade voor het Erasmus MC te berekenen en dat heeft NautaDutilh N.V. met behulp van Deloitte gedaan. Zij hebben daarbij een afschrijvingstermijn van 40 jaar gebruikt en lichten in hun advies toe waarom ze deze hebben gehanteerd. Ik beschik niet over alternatieve berekeningen.